

10. UNCTADSTAT: [official resources]. – URL:
<http://unctad.org/en/Pages/Statistics.aspx>
Стаття надійшла до редакції 21.03.2015 р.

O. Zakharova

FEATURES OF UKRAINE'S INTERREGIONAL COOPERATION DEVELOPMENT IN TERMS OF GLOBAL REGIONALIZATION

The article investigates the practical aspects of the implementation of different Ukraine's interregional cooperation vectors. The complex analysis of the dynamics, structure and intensity of Ukraine's foreign trade cooperation with the CIS, EU and APEC countries is made.

Evaluation of the effectiveness and intensity of Ukraine's foreign trade relations with the major regional integration groupings is conducted by calculating such indices as foreign trade coverage ratio, trade openness index and trade intensity indices. Assessment of the level and intensity of Ukraine's intra-industry trade with the various regional groupings is based on calculation and analysis of Brulhart dynamic index.

The features of the Ukrainian export and import commodity structure in context of major trading partners are identified, and the level of Ukraine's export specialization and import dependence is determined. Based on structural changes indexes calculation it has been estimated the value and significance of changes that occurred in the commodity structure of Ukrainian foreign trade over the past decade.

The different modeling tools that include testing of the following types of predictive models as trends, adaptive and autoregressive have provided the predictive assessment of volumes of the Ukraine's export and import activities with major trading partners in the near future.

It is concluded that key aspects of Ukraine's cooperation development should be the intensification of cooperation in the most perspective sectors of the world economy (nano- and biotechnology, advanced technology in agricultural sector, the development of international transport corridors); diversification of foreign trade towards minimizing the critical dependence of the individual countries, commodity markets in order to strengthen national economy security.

Key words: integration, regionalization, interregional cooperation, regional grouping, foreign trade cooperation.

УДК 339.923

О.І. Заяць

ЕВОЛЮЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В МЕЖАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНСТИТУЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ

У статті проаналізовано вплив процесу глобалізації світової торгівлі на розвиток регіональної економічної взаємодії країн на основі використання теоретичних напрацювань та фактичного перебігу регулювання регіональної економічної інтеграції. Розглядається створення та розвиток єдиних для усіх країн світу інституційних механізмів координації та управління міжнародними торговельно-економічними відносинами. Розкриваються базові принципи, які значною мірою сприяють прогресивному розвитку світової економіки протягом останніх років існування системи ГАТТ/СОР, а також процес глобальної економічної інтеграції та його вплив на природу міжнародного ринку. Піднімається питання про те, чи можуть регіональні торговельні угоди загрожувати багатосторонній торговельній системі. Обґрунтовано, що сьогодні у всіх регіонах світу превалює торговельна інтеграція.

Ключові слова: глобальна економічна інтеграція, регіональна економічна інтеграція, міжнародна торгівля, світова організація торгівлі (СОТ), міжнародні економічні відносини.

Постановка проблеми.

Починаючи з середини ХХ ст. поступово виникло розуміння того, що світове господарство не в змозі стабільно функціонувати без спільних для усіх країн механізмів координації та управління. На мікрорівні фірми стали активніше створювати вертикальні схеми управління і поступово переростали в транснаціональні корпорації. На макрорівні буквально протягом десятиліття виникла ціла система міждержавних економічних і фінансових організацій із мандатом спостерігати за світовим економічним розвитком, попереджати виникаючі дисбаланси та надавати країнам у разі потреби всебічну підтримку, розпочався процес регіональної економічної інтеграції. Таким чином, необхідно систематично досліджувати проблеми регулювання міжнародних торговельних процесів і визначення інтеграційних уподобань країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам удосконалення регулювання регіональної економічної інтеграції присвячені роботи як зарубіжних вчених (Е. Авдокушин, Б. Баласса, К. Дойч, И. Кулишер, Т. Парсон, Ю. Юданов), так і вітчизняних вчених (О. Білорус, В. Будкін, І. Бураковський, Б. Губський, А. Кредісов, Д. Лук'яненко, Ю. Магогон, В. Новицький, Ю. Пахомов, А. Філіпенко, В. Чужиков, О. Шнирков). Разом із тим багато питань залишаються дослідженими не в достатній мірі. Зокрема важливо поглибити аналіз взаємодії процесів лібералізації міжнародної торгівлі та регіоналізму, розглянути суттєві особливості створення та розвитку інституційних механізмів координації та управління міжнародними торговельно-економічними відносинами, розкрити принципи, які сприяють сучасному прогресивному розвитку світової економіки.

Виклад основного матеріалу.

Особливістю, яка найбільше характеризує світогосподарський розвиток останніх десятиліть є те, що практична більшість країн, що розвиваються, а також країн з перехідною економікою об'єктивно втягуються у могутні процеси інтеграції і глобалізації, а занадто жорсткі умови сучасної міжнародної конкурентної боротьби потребують розробки відповідної політики - ефективною і безпечною. Неспроможність тої чи іншої держави створити та підтримувати активно діючу економіку і увійти в глобальний бізнес означає, що вона залишиться економічно слабкою, не матиме можливості динамічно розвиватися, конкурувати на міжнародних ринках і не зможе забезпечити економічне зростання і відповідний добробут свого населення.

Поглиблення інтеграційних зв'язків між країнами відбувається при одночасному зростанні ролі наднаціональних інститутів в регулюванні міжнародних економічних відносин (як на регіональному, так і на глобальному рівнях), у більш впливову на розвиток світової економіки перетворюється діяльність регіональних інтеграційних об'єднань. У свою чергу, загострення міжнародної конкуренції сприяло активізації регіональних інтеграційних зв'язків між країнами, що належать різним регіонам світу, не тільки з боку розвинених країн, а з боку інших країн світового господарства. Через інституційний розвиток міжрегіональної співпраці створюється нова система багаторівневого управління, як певний набір інструментів, норм та процедур [1, с. 172].

Переплетення міжнародних господарських зв'язків неминує переростає в переплетення господарських структур. Найбільш помітну роль у цьому процесі відіграє регіональна економічна інтеграція, яка в ряді випадків призводить до вирішального впливу на перспективи розвитку світової економіки. Роль економічної інтеграції зростає разом з економічним потенціалом, що сприяє усвідомленню країнами необхідності у співпраці одна з одною для розширення спектра своїх дій та інтересів в економічній, політичній,

культурній, військовій, науково-технічній та інших сферах. Реалізація інтеграційних проектів в деяких регіонах доручається державами наднаціональним утворенням, діяльність яких може вступати в протиріччя з тенденцією глобалізації економіки, особливо у зв'язку з створенням особливих регіональних правопорядків, що претендують на самостійне значення в міжнародно-правовій системі.

Як наслідок, глобалізація світової економіки знаходить своє відображення у формуванні ділового та інформаційного глобального простору загальнопланетарного масштабу. Одна з основних тенденцій є створення навколо одного або групи найбільш розвинених держав інтеграційних зон, які втілюються в різних міжнародно-правових формах, що визначається різним ступенем інтенсивності інтеграційних процесів у конкретних регіонах світу.

Іншою не менш важливою тенденцією розвитку останніх десятиліть є лібералізація міжнародної торгівлі, яка поряд з протекціонізмом перетворюється у інструментами регулювання міжнародної торгівлі, які застосовуються для реалізації зовнішньоекономічних політик [2].

Розвиток економічної думки, яка відхиляла необхідність втручання держави в економіку, призвів до виникнення кейнсіанства, яке заклало основу регулювання сучасної макроекономіки, поставивши питання щодо допустимого ступеня державного втручання в економічний розвиток [3, с. 209]. Дж. М. Кейнс став одним з ідеологів і авторів статей угоди (статуту) так званих Бреттон-Вудських інститутів, створених в останні воєнні роки – Міжнародного валютного фонду (МВФ) і Світового банку (СБ), які донині є ключовими міжнародними економічними організаціями, а підсумковим актом Бреттон-Вудської конференції стали рекомендації державам щодо створення з метою регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин Міжнародної організації торгівлі. Відомо про дві спроби створення такого інституту – розробку Гаванського статуту (конференція в Гавані) і створення Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) (конференції в Лондоні та Женеві).

На конференції в Гавані, що тривала від 21 листопада 1947 року по 24 березня 1948 року, були присутні представники 56 країн. Гаванський статут не підписали три країни — Аргентина, Польща, Туреччина. Крім того, в роботі конференції не брали участі СРСР, Німеччина, Японія, Іспанія. Розроблена в Гавані за ініціативою США міжнародна угода містила 106 статей і мала дві основні теми: по-перше, принципи організації та регулювання міжнародної торгівлі; по-друге, створення міжнародної організації з регулювання торгівлі. Угоду ратифікували лише дві країни, а США пізніше відмовилися від свого проекту. Таким чином, ця спроба виявилася невдалою. Натомість на Женевській конференції, що розпочала роботу 20 жовтня 1947 року, представникам 23 держав вдалося розробити й ухвалити угоду, яка була названа Генеральна угода з тарифів і торгівлі. Вона набрала чинності 1 січня 1948 року. Згадані 23 країни стали членами-засновниками ГАТТ, яка організаційно почала діяти як постійна конференція держав-членів.

Досягнення угоди на Женевській конференції пояснюється: простотою та лаконічністю тексту ГАТТ, який містив усього 35 статей; використанням механізму двосторонніх переговорів між країнами; відсутністю нововведень організаційного характеру, оскільки система відтворювала традиційний порядок функціонування міжнародних конференцій.

ГАТТ спрямував свою діяльність проти всіх видів протекціонізму, крім митних тарифів. Щоправда, з метою зниження останніх, які на початок діяльності ГАТТ у багатьох країнах були занадто високими, було створено систему тарифних переговорів.

З 1948 до 1994 року ГАТТ запроваджувала правила і відіграла провідну роль у світовій торгівлі, визначаючи принципи та правові норми, якими мають керуватися під час торговельних стосунків держави-учасниці.

За майже півстолітню історію з початку дії Генеральної угоди було проведено дев'ять таких раундів [4, с. 15]. Більшість торговельних раундів стосувалися здебільшого зниження тарифів, але на останніх раундах почався процес перегляду, реінтерпретації або розширення статей самої Угоди. Якщо в першому раунді переговорів брало участь лише 23 країни, то учасниками восьмого раунду (Уругвайського раунду) були вже 130 країни.

До 1963 року головним у роботі ГАТТ було розв'язання питань про зниження митних тарифів. У результаті п'яти раундів переговорів було узгоджено певні взаємні поступки учасників щодо зниження митних тарифів та розглянуто заходи щодо скорочення і регулювання нетарифних торговельних бар'єрів.

Важливою віхою на шляху розвитку багатосторонньої торговельної системи стали переговори шостого так званого «Кеннеді-раунду» (1964—1967 рр.).

Крім досягнення домовленостей щодо зниження тарифів на промислові товари (у середньому на 35% до кінця 1971 року), цей раунд закінчився досягненням домовленості про нові антидемпінгові процедури у рамках ГАТТ.

Завдяки домовленостям «Токіо-раунду» (1973—1979 рр.) протягом 8 років (починаючи з січня 1980 року) відбулося зниження імпортного тарифу на промислову продукцію на 33%. Було закладено нові регулятивні механізми світової торгівлі у вигляді угод із субсидій, антидемпінгових процедур тощо.

Останній – Уругвайський раунд багатосторонніх переговорів у рамках ГАТТ – був і найдовшим і найрезультативнішим. Стартувавши у 1986 році, семирічний марафон фінішував 15 грудня 1993 року. Уругвайський раунд завершився не тільки зниженням торговельних тарифів і новим етапом загальної лібералізації взаємного виходу країн-учасниць на ринки, але й включенням до системи ГАТТ нових секторів: торгівлі послугами, текстилем, сільгосппродукцією та товарами інтелектуальної власності, державних закупівель. Запроваджені важливі зміни до порядку здійснення торговельних субсидій, компенсаційних, захисних і антидемпінгових заходів, процедур застосування стандартів і сертифікації товарів, врегулювання торговельних суперечок, механізмів формування загальної торговельної політики. І нарешті найважливішим стало рішення про створення Світової організації торгівлі (СОТ). Делегації 147 держав і понад 30 міжнародних організацій, у тому числі Організації об'єднаних націй (ООН), МВФ тощо, підбили підсумки Уругвайського раунду під час світової конференції в Марракеші (Марокко), в ході якої 15 квітня 1994 року була підписана угода про заснування Світової організації торгівлі [5, с. 111].

Створення СОТ фактично стало найбільшою реформою світової торгівлі за період, що минув з кінця Другої світової війни, реалізувавши у більш сучасній формі спробу створення Міжнародної організації торгівлі (МОТ) у 1948 році. Цим було завершено формування основного комплексу універсальних договорів системи ГАТТ, що дозволяє говорити про створення нового глобального правового порядку в галузі торговельних, тарифних, митних, інвестиційних та інших сфер міжнародних економічних відносин, до якого держави-члени ГАТТ прагнули протягом останніх 50 років. Система ГАТТ/СОТ виступає у вигляді торговельно-економічної ООН, де угоди - це правова основа, а СОТ – інституційний механізм забезпечення дії цієї системи.

На сьогодні майже всі члени СОТ є членами щонайменше однієї регіональної угоди (за винятком Монголії). У світовому господарстві спостерігається одночасна участь країн світу в декількох регіональних торговельних угодах, які накладаються одна на одну, не тільки створюючи комплексний і складний механізм взаємодії, а й посилюючи конкуренцію серед декількох торговельних режимів. У середньому на кожну країну-члена СОТ припадає 12 угод (для порівняння - на початку 1990-х років країна-член СОТ брала участь у середньому в двох регіональних угодах).

Угоди СОТ, охоплюючи широке коло різноманітних видів діяльності, становлять юридичне підґрунтя для міжнародних торговельних операцій. Це своєрідні контракти, згідно з якими уряди різних країн зобов'язуються проводити свою торговельну політику на взаємопогодженій основі. Хоча ці документи обговорюються й підписуються на урядовому рівні, проте головна їх мета полягає в наданні допомоги постачальникам товарів і послуг, експортерам та імпортерам у здійсненні цивілізованої торгівлі. Проте в основі цих документів лежать кілька базових засад, відповідно до яких торговельна система має бути:

- позбавленою будь-якої дискримінації – країна не повинна упереджено ставитися до тих чи інших торгових партнерів, так само не повинна проводитися політика дискримінації між національними та іноземними товарами та послугами, яким надається «національний режим»;

- передбачуваною – іноземні компанії, інвестори та уряди повинні мати впевненість, що торгові бар'єри (в тому числі тарифи, нетарифні заходи тощо) не будуть зводитися самовільно без узгодження з торговельними партнерами, дедалі більше тарифних ставок і зобов'язань відкриття ринків «закріплюються» угодами СОТ, торгові бар'єри мають зменшуватися у ході переговорів;

- відкритою для чесної конкуренції – шляхом запобігання таких «нечесних» прийомів, як, скажімо, експортні субсидії та продаж товарів за демпінговими цінами з метою завоювання ринків збуту;

- сприятливою для слаборозвинених країн – надаючи їм більше часу на пристосування до нових умов, більшу гнучкість і спеціальні пільги.

Саме реалізація у міжнародній торгівлі цих базових принципів значною мірою сприяла прогресивному розвитку світової економіки протягом 50 років існування системи ГАТТ/СОТ. П'ятдесят років тому тарифи в промислово-розвинених країнах становили в середньому близько 40% для промислових товарів. Після повного виконання домовленостей Уругвайського раунду ці тарифи знизяться до менш як 4% в середньому для розвинутих країн. Близько 40% імпорту до цих ринків тоді будуть звільнені від мита [4, с. 8].

Крім суттєвого зниження тарифів у країнах-членах СОТ протягом останніх років відбулося значне зменшення застосування кількісних обмежень як засобу торговельної політики. У двох групах товарів – текстиль та одяг і сільське господарство, в яких до 1994 року спостерігався найвищий показник цих обмежень, їх було або скасовано, або вони зараз знаходяться у процесі скасування за результатами Уругвайського раунду.

Падіння торгових бар'єрів надало поштовх значному розвитку міжнародної торгівлі. Протягом періоду з 1948 по 1997 рік світовий експорт товарів зростав в середньому на 6% щорічно у реальному значенні, збільшившись у 17 разів (для порівняння, за той же період обсяги виробництва зростали в середньому на 3,7% і вирости у 6 разів). Частка імпорту й експорту у ВВП зросла з 16,6% до 24,1% протягом 1985—1997 років у розвинутих країнах і з 22,8% до 38% у країнах, що розвиваються [6, с. 122].

У сучасних реаліях підприємства конкурують у світі, де бар'єри у торгівлі та інвестиціях зникають, що робить капітал та технології більш мобільними. Глобальна економічна інтеграція змінила природу міжнародного ринку. Галузі промисловості розвиваються там, де вони можуть працювати більш ефективно.

Протягом півстоліття функціонування багатосторонньої системи міжнародної торгівлі її правова база пройшла складний процес розвитку, щоразу охоплюючи нові галузі міжнародної торгівлі. Третя Конференція міністрів СОТ дала початок новому раунду багатосторонніх торговельних переговорів, головними питаннями якого є подальша лібералізація торгівлі продукцією сільського господарства і послугами, торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, електронна торгівля. На протязі останніх десятиріч у економічній літературі піднімалося питання про те, чи можуть регіональні торговельні

угоди (РТУ) загрожувати багатосторонній торговій системі. З цього приводу у економічній літературі існують декілька протилежних поглядів.

Такі економісти, як А. Крюгер і Д. Бхагваті, є прихильниками багатосторонніх відносин та виражають серйозні занепокоєння з приводу негативного ефекту у зв'язку із зростанням регіоналізму [7, 8]. Вони занепокоєні тим, що РТУ відволікають увагу від багатосторонньої торговельної системи. Д. Бхагваті, зокрема, підкреслював вигоди від вільної торгівлі та відхиляв аргументи про необхідність альтернативи ГАТТ для країн, які бажають якнайшвидшої лібералізації. На його думку за рівних умов, вільна торгівля та багатостороннє співробітництво залишаються кращим рішенням для країн що розвиваються. Особливо це стосується малих країн з відкритою економікою.

Прихильники регіоналізму вважають, що згідно з режимом найбільшого сприяння (РНС) торговельна лібералізація відбувалася б швидше, але за умов вільної та відкритої торгівлі. В дійсності ж, глобальна економіка далека від ідеальних умов. Розчарування у зв'язку із недостатнім управлінням на багатосторонньому рівні разом із розвитком нового економічного, політичного, соціального середовища призвели до збільшення кількості РТУ [9].

Інші дослідники, такі як Г. Балдвін, Р. Лоуренс, є представниками загального підходу та вважають, що регіоналізм доповнює багатостороннє співробітництво, що новий регіоналізм частково є результатом успіху багатосторонньої лібералізації, а також засобом, за допомогою якого нові країни, що намагаються увійти до багатосторонньої системи (малі економіки вже в ній) конкурують між собою за прямі інвестиції. Р. Лоуренс також робить важливе зауваження щодо вірності порівнянь не між преференційними угодами та повною багатосторонньою лібералізацією, а між двома варіантами багатосторонньої лібералізації [10].

Також деякі дослідники вважають, що поки що неможливо визначити, чи заохочує регіоналізм розвиток вільної торгівлі у глобальному масштабі; і в цілому тут не може бути єдиної, простої відповіді [11, 12].

Взагалі РТУ за своєю природою є дискримінаційними та, внаслідок цього, частково порушують принцип РНС. Таким чином торгівля в таких блоках в цілому зростає швидше ніж торгівля з третіми країнами, за винятком ЄС (показники є однаковими з 90-х років). Конкретні свідчення про те, що РТУ завдають шкоду третім країнам (не членами) не існує. Торгівля з третіми країнами зростає в цілому такими саме темпами, як і в цілому у світі, а в деяких менших та більш динамічних РТУ торгівля з третіми країнами (не членами) зростає швидше, ніж світова торгівля.

Угоди з регіональної інтеграції теж значно відрізняються одна від одної щодо охоплення продукції та глибини лібералізації у виразі тарифних та нетарифних заходів. Що стосується охоплення продукції, то всі угоди охоплюють індустріальну продукцію (з певними винятками), майже всі не включають сільськогосподарську продукцію, продукцію, що не пройшла первинної обробки (продукція рибальства та лісництва), та продукцію вугледобувної галузі. Виключення сільськогосподарської продукції відбувалося через підтримання більшістю урядів обмежувальної торговельної політики у цьому секторі в контексті національних програм підтримки фермерів. Що стосується промислової продукції, то тут існував певний визначений її перелік. Відносно глибини лібералізації, визначеної країнами-членами інтеграційних угод, то треба зазначити, що більшість ранніх угод, укладених між країнами, що розвиваються, мали на меті часткове скорочення тарифів, в той час як угоди, укладені між розвиненими країнами, а з часом і між країнами, що розвиваються, прогресивно усували тарифи стосовно продукції, охопленої угодою. Декілька угод елімінують використання нетарифних прикордонних заходів між країнами-членами, такі як імпортне ліцензування, антидемпінг та урівноважуючі заходи. В дійсності ж, тільки у ЄС було завершено лібералізацію міжкордонної торгівлі між його членами шляхом зняття тарифних та нетарифних заходів

щодо всієї продукції. З цих зазначених причин термін «угода про вільну торгівлю» охоплює угоди із значно різними переліками продукції та різною глибиною лібералізації [13, с. 325].

Нещодавно, у той самий час коли перелік питань для обговорення торговельної системи розширився і охопив послуги та захист прав інтелектуальної власності, схожі тенденції спостерігалися і у розвитку РТУ. Лібералізація та регулювання сфери послуг було характерною рисою в програмі ЄС щодо створення єдиного ринку; кроки щодо лібералізації сфери послуг мали місце також у контексті таких інтеграційних угруповань як НАФТА та МЕРКОСУР. Більш удосконалений захист прав інтелектуальної власності включала НАФТА, що також містила регулювання щодо ПЗІ. Угоду про вільну торгівлю між ЄС та деякими країнами ЄЗВТ, що охоплювала промислову продукцію, було замінено на Європейську Економічну Зону, яка забезпечувала взаємне визнання технічних стандартів, гармонізацію конкурентних політик та політики щодо субсидій, з наступною елімінацією можливостей щодо антидемпінгових та компенсуючих заходів [14, с. 235].

Жодна з країн світу не має імунітету щодо впливу регіоналізму, оскільки це окреслює (формує) світову економіку та політичні взаємовідносини і впливає на розвиток багатосторонньої торговельної системи та всі країни стикаються з політичними питаннями стосовно регіоналізму. Чи має країна приєднуватися до регіональної інтеграційної угоди? Які заходи мають бути запроваджені - проста лібералізація торгівлі або глибока гармонізація внутрішньої політики? Не існує простої відповіді на ці питання. Країни відрізняються середовищем та своїми політичними та економічними цілями. Тим не менше, економічні витрати пов'язані із здійсненням вибору мають бути чітко визначеними та процес прийняття рішень має бути краще висвітленим.

Сьогодні у всіх регіонах світу превалює торговельна інтеграція – зони вільної торгівлі та митні союзи. Зони вільної торгівлі, в свою чергу, за кількістю угод значно перевищують митні союзи, оскільки становлять майже 90 % усіх РТУ. Лише незначна кількість РТУ забезпечує повну елімінацію всіх тарифів та нетарифних обмежень між сторонами. Більшість же забезпечує елімінацію і скорочення існуючих тарифів, за умови застосування різноманітних виключень. Митні союзи зазвичай забезпечують встановлення спільного зовнішнього тарифу у декілька етапів.

Висновок. Основним інструментом міжнародної політики щодо регіоналізму є СОТ. Регіональні торговельні угоди є офіційно санкціонованими, але, фактично, є виключенням з правил ГАТТ щодо недискримінації. Якщо традиційно ГАТТ не могла втручатись у внутрішню політику країн-членів, то компетенція СОТ сягає значно далі: країни-члени підписуються під усіма правилами, хоча і за умови діяльності у консенсусі. Проблема узгодження параметрів регіональних торговельних угод з принципами і нормами глобальної торговельної системи, які уособлює СОТ, особливо актуальні для країн-нечленів цієї організації. Разом з тим, світогосподарська практика свідчить, що, по-перше, масштаби і глибина інтеграції у межах СОТ в цілому перевищують відповідні рівні регіональних угод, а по-друге – на сьогодні існують дієві механізми гармонізації регіональних і багатосторонніх взаємовідносин країн.

Список використаної літератури:

1. Hardacre A. The EU and the Diplomacy of Complex Interregionalism // The Hague Journal of Diplomacy. – 2009. – № 4. – р. 167-188.
2. Лук'яненко Д. Г. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – с. 164.
3. Кулишер И. Основные вопросы международной торговой политики. – М.: ООО «Социум», 2002 – 479 с.

4. Циганкова Т. Глобальна торгівля: монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.
  5. Гринько И. Внешнеторговые сделки. – Сумы: Реал, 1994. – 464 с.
  6. Лук'яненко Д. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 538 с.
  7. Krueger. A. "Free Trade Agreements versus Customs Unions". – Cambridge: Mass, 1995.
  8. Bhagwati J. The Wind of the Hundred Days: How Washington Mismanged Globalization. – Cambridge: MIT Press, 2000. – 535 p.
  9. Bowen Harry P., Abraham Hollander, Jean-Marie Viaene International Trade Analysis, 1998. – 650 p.
  10. Lawrence R. Regionalism, Multilateralism and Deeper Integration. Washington: Brookings Institution, 1999. – 486 p.
  11. Winters L. Regionalism versus Multilateralism. Washington: The World Bank, 1996. – 89 p.
  12. Winters L. Regionalism and the Next Round. – Washington, 1998. – 185 p.
  13. Авдокушин Е. Международные экономические отношения: учебник. – М.: Юристъ, 2001. – 368 с.
  14. Френклін Р. Рут, Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / переклад з англійської. – К.: Основи, 1998. – 743 с.
- Стаття надійшла до редакції 23.03.2015 р.

O. Zayats

THE EVOLUTION OF REGULATION OF REGIONAL INTEGRATION WITHIN GLOBAL INSTITUTIONAL ARCHITECTURE

The article analyzes the influence of process of world trade globalization on development of regional trade cooperation of countries based on using of theoretical results and actual regulation process of regional economic integration within global institutional cooperation. The modern tendencies of international trade liberalization and economic regionalism are analyzed through the evolution prism of international economic integration controlling. The WTO (World Trade Organization) politics is studied out regarding regional trade blocks, the special aspects of international exchange of services controlling are found out. The problem of coordination the regional trade agreement characteristic is raised together with the principles and standards of global trade system, which personify WTO, particularly actual for the countries, which are not members of this organization. Along with this the world practice testifies that firstly, the levels and depth of integration within WTO altogether exceed relevant levels of regional agreements, secondly nowadays there are working mechanisms of harmonization regional and mutual relationships between the countries. It is reviewed the creation and development of institutional coordination arrangements common for every country and management by international trade and economic relations. It is revealed the basic principles which considerably help forward to progressive development of world economics during last years of system GATT/WTO existence. The process of global economic integration and its influence on nature of the international market. It is raised the issue if regional trade agreements can endanger multilateral trade system. It was researched that nowadays it is impossible to determine if regionalism encourages the development of free trade in global scale. It was proved that today trade integration prevails in all regions worldwide - free trade zone and customs unions.

Key words: *global economic integration, regional economic integration, international trade, World Trade Organization (WTO), international economic relations.*